

ЖАЗЫҰШЫ УЗАҚБАЙ ПИРЖАНОВ ШЫҒАРМАЛАРЫНДА ШЕБЕРЛИК МӘСЕЛЕСИ

Бекбергенова А. У.

*Ўзбекстан Илимлер академиясы Қарақалпақстан бөлими Қарақалпақ
гуманитар илимлер илим изертлеу институты*

Аннотация: Мақалада белғили жазыушы У.Пиржанов шығармаларындағы көркемлик хәм шеберлик мәселеси ҳаққында сөз етиледі. Автор бул мақаласында белғили қарақалпақ илимпазлары К.Алламбергенов, Қ.Султанов, Қ.Камалов, А.Султанов, Ж.Есенов, Ж.Сағидуллаевалар тәрәпинен жоқары баҳаланған жазыушының «Ақ тал астындағы ақшам», «Қызыл кендирдің гүллери», «Шопанның бир күни» повестлерине итибар қаратады.

Ғилт сөзлер: Шеберлик, сюжет, повесть, әдебият, гүрриң, деталь.

Аннотация: В статье речь идет о вопросе мастерства и художественного отображения в произведениях известного писателя У.Пиржанова. Автор обращает внимание на произведения повести писателя «Акшам под белой ивой», «Красные цветы конопли», «Один день пастуха» которых в свое время высоко оценены известными каракалпакскими учеными литературоведов К.Алламбергеновым, К.Султановым, К.Камаловым, А.Султановым, Ж.Есеновым, Ж.Сағидуллаевой и др.

Ключевые слова: Мастерство, сюжет, повесть, литература, рассказ, деталь.

Summary: The article deals with the issue of skill and artistic display in the works of the famous writer U. Pirzhanov. The author draws attention to the works of the writer's story "Aksham under the white willow", "Red flowers of hemp", "One day of a shepherd", which at one time were highly appreciated by famous literary scholars K. Allambergenov, K.Sultanov, K. Kamalov, A. Sultanov, Zh.Esenov. Zh. Sagidullaeva and etc.

Keywords: Craftsmanship, plot, story, literature, story, detail

Өткен әсирдің 1960–1970-жыллары қарақалпақ әдебияты майданына халықтың кеўлинен орын алатуғын мәнили көп талғамлы поэзиялық хәм прозалық дәрәтпелери менен М.Сейтаниязов, Т.Мәтмуратов, К.Рахманов, Ш.Сейтов, Т.Қабулов, У.Хожаназров, Т.Сәрсенбаев, У.Пиржанов, Ә.Әжиниязовлар кирип келди. Бул талант ийелери өткен дәуирде өзлериниң мәнили дәрәтиўшилиги менен көркем әдебиятымызға поэзияда көп түрлиликте, прозада көп жанрлылықты пайда етип, байытып раўажландырып бийбаха үлесин қосты. Солардың бири биз сөз етпекши болған өзиниң қайталанбас таланты менен тынбай мийнет етип, көркем әдебиятымыздың раўажланыуына салмақлы үлесин қосқан, өзине тән жеке стилине ийе, шайыр, жазыушы, басқа тиллердеги шығармаларды қарақалпақ

оқыўшыларына оқыўына мүмкиншилик жаратқан дилмаш Узақбай Пиржанов болып табылады. Оның поэзиялық хәм прозалық топламындағы шығармалары («Ақ тал астындағы ақшам», «Сүүрет», «Апрельдин соңғы ақшамы», «Қарда қалған излер», «Ағыс», «Мухаббат қосығы») дерлик барлығы кунлылығы менен бахалы, себеби, ол өзиниң дөретпелеринде дәуир шынлығын, өмирдин актуаль мәселелерин түсиникли хәм мазмунлы мәдений формада жеткерип бере алды. Оның шығармалары көплеген китап оқыўшылары тәрeпинен жыллы жүзлилик пенен күтип алынды. Оның поэзиялық қосықлары рус тилине С.Сомовой, түрк тилине Ашур Уздмир, прозалық шығармасы өзбек тилине Ш.Бутаев тәрeпинен аўдарылды. Сондай-ақ, шығармаларындағы образ жасаў, стильлик изленислериндеги шеберликлери белғили әдебиятшы илимпазлар Қ.Султанов [1:143-146], Қ.Камалов [2:93], К.Алламберғенов [3:109-110], Ж.Есенов [4], Ж.Сағидуллаевалардың [5] илимий изертлеўлеринде өз ўақтында жоқары баҳаланғанын көриўимизге болады.

Узақбай Пиржановтың өзине тән басқаларға уксамайтуғын өзгешелиғи прозада, поэзияда, дилмашлык пенен жемисли мийнет етип коймастан әдебиятымыздың актуаль мәселелерине де итибарлы салмақлы мақалаларын жарытып барды. Ол әсиресе, дилмашлык барысында қарақалпақ оқыўшыларына баска миллет ўәкиллери жазыўшы шайырларынын мазмунлы тәрбиялык әхмийетке ийе шығармаларын аўдарып қалыс хызмет етти. Усы тийкарда белғили уллы қырғыз жазыўшысы Ш.Айтматовтың «Разы бол, Гулсары» (1979), «Қызыл шалғышлы дилбарым», «Ерте кеткен тырналар» (1982) повестьлерин, «Әсирге татырлық күн» романын, «Боранлы бәндирги», «Қус жолы» Абылғазының «Түрклер шежиреси», «Темир дүзиклери» дөретпелерин, К.Чандр, Х.А.Аббас, М.Нуйаменниң бир қатар шығармаларын қарақалпақ тилине аўдарды. Бул ҳаққында “Еркин Қарақалпақстан” ғазетасында жазыўшы бул дүньядан өтип кеткеннен кейинде редакция өзиниң миннетдаршылығын билдирип, оның миллий әдебиятымыздың актуаль мәселелерине байланысly «Саўатсызлығымыздың себеби неде?» деген темадағы мазмунлы мақаласын жәриялаған. Бунда жазыўшының дилмашлык мийнетине байланысly мына қатарларды ушыратамыз: “Қырғыз халкының перзенти, тек түрк тиллес халықлар емес, ал, жәхәнге танылған Ш.Айтматовтың “Разы бол Гулсары”, “Жәмийла”, “Ақ пароход”, “Теңиз бойын жағалап жортқан тарғыл көпек”, “Әсирге татырлық күн” сыяқлы повесть хәм романларын қарақалпақ тилине аўдарып, оқыўшыларға инәм етти. Уллы жазыўшы юбилейлериниң биринде: “мениң шығармаларымды қарақалпақ тилинде сөйлеткен аўдармашым Узақбай Пиржановқа мирәтнама жоллаң” деген шақыртыўыма бола юбилейге барған жерлесимизге жәхән чемпионы ғрассмейстери Анатолий Карпов пенен ойнаған сувенир шахматын саўға етиўи үлкен мактаныш” [6]. Оның өзине тән өзгешелиғи уллы жазыўшылардың мектеблерин толық жақсы меңгергенлиғи нәтийжеси оның мазмунлы, салмақлы шығармаларында көзге тасланады. Бул ҳаққында белғили әдебиятшы алым, профессор Қ.Жәримбетов 2023-жылы 25-авғуст

сәнесінде жазыушыға арналған телекөрсетілулердің бірінде «Ол әдебиеттің нағыз аристократ жазыушысы еді, себебі ол хеш қашан атаққа, хәмелге қызықпады. Ол сыйлықтардың ийесі ямаса халық жазыушысы болмауына қарамастан оның шығармаларын оқыушылар қадірлеп, сүйіп оқыйды. Ол таккабыр, хақыйқатшыл талант ийесі еді деп еске алады хәм У.Пиржановтың дилмашлықтағы ийғиликти ислерин дурыс әдил бахалап халықаралық Ыссыкуль форумының президиумының қарары менен жазыушыға усы форумның үлкен сыйлық «уллы жазыушы Ш.Айтматовтың гуманистлик идеяларын, халық арасында тарқатып, үғит нәсият еткени ушын, халықлар дослығын беккемлеудеги айрықша хызметлери ушын» усы форумның хұрмет жарлығы хәм Ш.Айтматов медалы берілгенлиги жазыушының жетискенлиги екенин» атап өтеди.

Жазыушының өзине тән басқаларға ұқсамайтуғын шеберлигинің пайда болыуы хаққында белғили профессор К.Алламберғенов былай жазады: «У.Пиржановтың биз жоқарыда келтирип кеткен өмир хәм дөретиушилик жолы мағлыұматларының өзи-ақ бизге жазыушының жанрлық формалар, стильлик бағытлар, көркемлик усыллар таңлау имкәниятларының оғада кең хәм көп қырлы болғанлығын көрсетип турады. Бул дөретиушилик мағлыұматтан биз айрықша еки нәрсени бириншиден, оның үлкен талантларға қозғау болатуғын бай тәбият қушағында өскенлигин, көп ғана өмир хәм дөретиушилик мектебинен өшпес хәм бай турмыслық әдебий көркем тәжирийбелер топлағанлығын, екиншиден, усы ғәўжим тәбият оны жүреғи ғөззаллықларға толы, нәзик лирик шайыр етип әдебиетқа алып киргенлигин аңласақ, екиншиден оны поэзия Парнасына шақырған сырлы лирика соқпақлары, көп жыллық үйрениу, излениулер мектеби, әсиресе Ш.Айтматов шығармаларын аударыу арқалы сол мектептің талантлы ўәкиллеринің бири болыу бахтына ерискенлигин көремиз» [7:79-82]. Ал, илимпаз А.Султанов «Жазыушы турмыстың картинасын булжытпастан, бурмаластан художник сыяқлы хақыйқый түрде сызады, бирақ олардың барлығынан да түсимпаз оқыушылар ушын терең ой толғаныслары анық сезилип турады. Ол өз повестлеринде басқа басқа бир қәлем ийелери сыяқлы ўақияларды қыян-кески шым шытырқы етип ала бермейди. Ал, оларда хақыйқый инсан, Адам характерлери, улыўма инсанийлық адамғершилик сыпатлар биринши орында турады» [8:83-85]- деген бахалы пикирлерин билдирип өтеди.

Расында да, бундай талантлылыққа ийе болыўда хәр қандай жазыушыдан зейинликти, саўатлылықты, излениушиликти талап етеди. Демек, жазыушы Узақбай Пиржанов терең излениушилик пенен алып барылған усындай қалыс мийнетинің нәтийжесинде шығармаларында жемисин көрди. Бундай күшли қәбилетликтиң барлығын ол дөреткен мазмунлы шығармаларынан көриу қыйын емес. Мәселен, жазыушының «Ақ тал астындағы ақшам» повестинде еки жастың мухаббаты хаққында сөз етилип, бунда Мырзабай деген жиғит пенен Алмағүл исмли қыз бир бирин унатады. Бирақ, Мырзабайдың ата-анасы Улмекен деген қыздың ата-анасы

менен ақлай куда болып қойғаны ушын өзлеринің ұадеси бойынша сол қызға үйлениуі кереклигин айтады. Мырзабай Алмагүлди жақсы көретуғынын айтқанда ата-анасы дәстүрге бойсынуы кереклигинде турып баласын хеш тыңламайды. Бул ески үрип-әдет дәстүрлерге Мырзабайда, Алмагүлде қарсы шыға алмағанлықтан тек өзлери өзлерин ишлей жеп азап көреді. Усындай өзін жойтып жүрген күнлердің бирінде Алмагүл ойланып киятырып кудыкка түсіп кетеді хәм аязлап дауасы жоқ кеселикке ушырап бул өмирден көз жумады. Жазыушы бул повестте Алмагүлдің бул дүньядан өтип кетиудеги трагедиялық халаты арқалы еки жастың мухаббат курбаны болғандағы олардың басынан кеширген аянышлы тәғдиріндеги әсиресе ески иллет сарқытлары ақлай куда болыу, айттырып қойыу дәстүри тек ғана бул жаслардың бахтын қара етип қоймастан, булардан баска қанша жаслардың курбан болып кетиуінде себепши болған тосқынлык болғанын түсиникли, мазмунлы тәризде сол дәуирдеги халықтың үрип әдет дәстүрлери менен байланыстырып, турмыста болатуғын хақыйқатлықты бир тәреплемелиликке берилместен, избе изликте курғақ баянлауларсыз жанлы сүүретлеп бергенлигин көремиз. Сондай-ақ, жазыушының бул повестте уақыяларды сол дәуирге сәйкеслендириу мақсетинде көп изленгенлиги байқалады. Себеби, мухаббат темасына шекленип қалмастан повестте халықтың өткен дәуирдеги күн көрисин сүүретлеуде фольклоризм, халық этнографиясында ушырасатуғын балалар ойындарын жүйин билдирмей шебер пайдаланған. Бул болса, повесттің исенимли, тартымлы шығыуына өз тәсирин тийгизгенлиги көринеди. Мысалы: «Жырау оның келгенин сезбегендей, алдына қойылған кеседен маңлайын жыйырып бир симирди де, қобызының еки қулағын алма ғезек бурай баслады. Қобыз қаңтарылғаннан соң тағы да жаңлап кетти. Кейин ала: «Бир дегенде не жаман, Билимсиз өскен ул жаман, Екиленши не жаман, Еркелеп өскен қыз жаман, Үш дегенде не жаман, Үшкілсиз өскен тон жаман, - Деген ири жағымлы дауыс өз-ара күлисип отырғанлардың сыбырлысын маған еситтирмей таслағаны жақсы болды. Әлле не уақта бир ғарры жумған көзлерин ашпастан:

-Шамуратжан, терменди қой балам, таң қысқа, дәстанға түс - деди көйлегінің қызыл жийекли дөңгелек жағасының ишине қолын суғып жиберип. Сондай-ақ, повести шеберлик пенен безеуде халық арасында кең тарқалған «албаслыға» арналған әпсананы хәм түс мотивин дурыс орны орнында қолланғанын көриуимізге болады. Жоқарыда айтып өткениміздей, жырау уақыялары арқалы, жазыушы буннан бир қанша ерте дәуірлердеги халықтың күн көрисіндеги хақыйқый турмыс тәризин хәм қайсы дәуирге тийсли екенін билдириу ушын курғақ баянлаулар менен емес хәм хеш қандай бояуларсыз адамлардың хәрекетлери менен сулыулап безеп сүүретлеген. Расында да бурынғы дәуірлери электр энергия болмағанлығы себепли, адамлар үйинен шығып кетип, сау сәубет есабында көбинесе қай жерде жырау болса соны тыңлауға еринбей кететуғын болған, балалар болса шығарманың ишіндеги ойындарды ойнап өскен. Сол дәуірлердеги адамлардың күн көрисин исенимли етип шығарманың ишине шеберлик

пенен синдирип жибергенлигин көріуимізге болады. Сондай-ақ, ертеректегі атастырып қойыудағы халық арасындағы ески иллет себепли жаслардың өз мухаббаты ушын гүресе алмағанлығы, бул болса үлкен айып саналатугын болғанлықтан тек Алмагул менен Мырзабай емес, жокарыда айтып өткениміздей, булардан баска канша жаслар өзлериниң мухаббатына ерисе алмай бахытсыз болып жасап өткенлигин жазыушы бул еки жастың аянышлы тәгдири аркалы шебер сүүретлеп бериуде бирканша табысларга ерискен десек болады. Дөретиушилердин өзине тән индивидуальлық стилиниң бири олар шыгармаларын кайта бастырып шыгарганда қахарманлар, атамалар өзгертилип, ишиндеги ўақыялар кеңейтилип повесть я романга айландырып жибереди. Айырымлары улыўма өзгертпей шыгармасын сол турысында қалдырып, жаңадан шыгармалар жазып өзиниң дөретиушилигин байытып отырады. Жазыушы «Сүйрик» гүрриңин «Кызыл кендирдин гүллери» атамасы менен повестьке өзгертйў аркалы Әнаргүл исмли қыздың өгей ана қолында қыйыншылық көргени аздай, аз гана күнниң ишинде оның басына түскен қайғылы қара күнлериниң биринде Оспанның үйинен кетип қалған күни-ақ, Асаматдийин деген бир жақсы инсаплы жигитке ушырасқандағы куўанышлы бахытлы күнлерин «сүйрик» деген гүлге байланыстырып сүүретлейди. Повесть текстинде Оспан исмли неше ҳаял алып таслаган адамның Әнаргүлди алдап машинасына мингизип алып қашып үйленеди, ал, изинен адам келип кетемен дегенше енесиниң «өзимниң қызымдай етип қояман» - деп берген ўәделери де өтирик болып, бир еки күнниң ишинде оган азап береді хәм күйеўи де үйленгели берли ишип жатырганнан кейин, бул үйде бахытлы болмайтугынын сезип, қыз келиншек болған үйинен тал түсте биротала шыгып кетип, гүналарымды жуўаман деген мәнисте каналда жуўынып атырган ўақытта эксковаторшы Асаматдийин деген жигитти ушыратып қалады. Ол жигит жақсы ақыл парасатлы болып шыгады, қызды дурыс түсинеди хәм олар екеўи бир бирин унатып бахытлы болатугынын сүйрикке байланыстырып шебер сүүретлеп бериледи. Жазыушы өгей ана қолында қыйналып өскен Әнаргүлдин басынан өткен қайғылы ўақыя аркалы инсанның өмиринде, куўанышлы күнлер менен бирге қайғылы күнлерде ушырасатугынын яғный араласып жасайтугынын, бирақ усындай қыйыншылықты жеңйў ушын сабырлылық пенен жақсы күннен үмит етиў кереклигин азгана ўақыттың ишиндеги ўақыя аркалы оқыўшыларды сабырлылыққа шақырады. Сондай-ақ, инсан өмирин тәбият пенен байланыстырып бунда сүйрикти Әнаргүлдин өмириндеги бахытлы ўақыяның умытылмас бир белгиси сыпатында деталь етип алып шебер қолланады. Себеби, Әнаргүл Асаматдийнге өзиниң атын айтыўдың орнына қолына илинген сүйрик гүлге қарап айтып «Сүйрик» деп айтады. Жазыушы эксковаторшы жигит пенен Әнаргүлдин танысыўын усы гүл аркалы жанландырып ўақыяны қызықлы етип раўажланыўын дурыс жолга қояды. Повесть соңында да Әнаргүлдин қайғылы күнлери умытылып, Асаматдийинниң анасының да Әнаргүлди қоллап куўатлаганын оның тойындағы сюжетинен белгили болады. Автордың усы өзгертилген

повестинде ўақыялар кеңейтилип қахарманлардың психологиясын тереңирек ашылып сүўретленгенин нәзерде тутылады. Әсиресе, жазыўшы «Сүйрик» гүрринде Анаргүлдің өз анасының қызына деген мийримсизлиги асыра көрсетилип сүўретленип исенимсизликти пайда етип турган болса, мысалы, «Арадан еки күн өткеннен кейин, қасына жақын қәйинлери, Абдулла менен Сәрсенди ертип, өзиниң туўған анасы келди. Ағалары оны қайтарып алып кетпекши болды. Ал, анасы болса қызының кеўилин алыўдың орнына; «Бизлерди қара жерге тирилей көмип, кеттиң қатын!», «Туўмай туўа шөккир қатын!», «Бахтына қара байлаңғыр қатын!» - деп жер дүмпишлеп отырып гаргап кетти. Хаяллар оның артынан сыбырласып: «Адам деген-әм буншелли тас баўыр боламекен?! Егер өгей болганда да ондай етпес. Бахтына қара байлаңғыры нес-с?! Аўызы жаман қатын екен»- деп таң қалысып гәп етти. Ал, кеңейтилген повестыте жазыўшының Әнаргүлдің анасын өгей ана образына өзгертиўи арқалы исенимлиликти пайда еткенин мына қатарларда айкын көриўимизге болады. Мысалы: «Әнаргүл өзиниң мархум анасын ойлап, егитиле берди. Усындай күнлер басына түскенде оның гамқорлығы, аналық меҳри керек екен-дә. Өз перзентиниң туўры жолға түсип кетиўине, оның қәтелеспеўине жан күйдирмес пе еди, тири болганда! Хәзир өгей шешесиниң орнына ол тирилип келгенде, қушағына бойын таслап, кумары тарқағанша жыламаспа еди! Өттең, әттен-әй! Әнаргүл көз жасларын да сыпырмады. Сыпырмаганда не, қараңғыда оны биреў көрип атырма. Көз жас деген-әм тегинликте шыға бермейди. Усындай бир кемлик келип, адамның басқа иләжы қалмаганда көз жастың булагы ашылып кетеди». Жазыўшы алдыңғы гүрринди автор сөзи арқалы Әнаргүлдің ишки кеширмелери менен сюжетти кеңейтип раўажландырып жибереди. Повестыте ўақыялар бираз жанлы хәм исенимли түске енгенлиги байқалады. Себеби, повестыте алдыңғы гүрринде қолланылмаған халықтың сөз байлықлары «Арық малды асырасаң аўзы мурнынды қан етеди», «Алдамага бала қайым», «Өзиң пасманда болсаңда, кеўилиң аспанда», «Ат тепкисин, ат көтереди», «Ешки баслаган қой оңбас», «Қатын баслаган үй оңбас», «Қызыл жылда қазан жаңа, елиў жылда ел жаңа», «Ат өлседе, қәде өлмейди», «Темирди қызганда бас», «Атқа бергисиз гунан, қызға бергисиз-жаўан» менен хәр бир ўақыяны байланыстырып кеңейтип шеберлик пенен безеп бергенлиги көринеди. Жазыўшының 1984-жылы «Қарда қалған излер» топلامындағы гүрриннен кеңейтирилип «Шопанның бир күни» атама менен жәрияланған повестинде Оразымбет шопанның күнделикли турмысы, күн көриси, шаңарағындағы ўақыялар арқалы урыс жылларындағы колхозласыў дәўири, сол ўақыттағы аўылдағы барлық ер адамлар урысқа кеткендеги халықтың басынан өткерген қыйыншылықлары кимиси жарадар болып жумысқа жарамай келген болса, биреўлери урыста қаза таўып қара қағаз келгендеги турмыстың ашшы хақыйқатлығы шебер сүўретленген. Әсиресе, жазыўшы тәрәпинен, бул повестте әкеси урыста қаза болған Мустапа, және де урыста қасына бомба түсип топырақтың астында қалып қойыўы себеп қан қызба болып кеткен хәм сол себепли руўхый кеселлик пенен кеселленип келген Тойдық исмли мектеп

оқыушысының әкеси Ҳилаллардың психологиялық халаттарын дурыс исенимли жеткерип берилгенлигин көреміз. Сондай-ақ, барлық дәуірде де машқалаға айланған турмыстың хақыйқатсызлықтарын повесттеги Бекан образында шебер сәулеленгени нәзерде тutyлады. Жазыушы бул повестинде урыс тамамланып атырган уақытларындағы бир шопанның бир күнлик турмыс уақыясы арқалы пүткил халықтың басынан кеширип атырган турмыс кыйыншылықтарын аўылдың колхоз жумысы менен байланыстырып барлық сюжетти бир детальга жәмлеп бериўде бираз табысларга ерискен. Сондай-ақ, жазыушы гүрринлерин кеңейтип өзгертиўде бираз тәжирийбе топланлығын усының нәтийжесинде повесть талабына жуўап берип турганлығын көриўимизге болады.

Жуўмақлап айтқанда, жазыушы У.Пиржановтың прозалық шығармалары көп түрлиликке ийе болып, хәр қыйлы идея тематиканы шебер алынған деталь арқалы мухаббат, тәбият гөззалықтарын инсан психологиясын халықтың кәстерлеп сақлап келген көп қырлы сөз байлықтары арқалы безеп сүүретлеп бергенлиги нәзерде тutyлады.

Пайдаланылған әдебиятлар:

1. Султанов Қ. Инсан күдирети. «Билим». Нөкис-1992.
 2. Камалов Қ. Қарақалпақ повестлери. –Нөкис: «Қарақалпақстан», 1978.
 3. Алламбергенов К. У.Пиржанов дөретиўшилиги: көп түрлилик хәм көркемликтің айырым мәселелери. «Илим хәм жәмийет». № 1. 2022.
 4. Есенов Ж. Проблема художественного психологизма в современной каракалпакской повести. –Ташкент-1983. Автореферат.
 5. Сагидуллаева Ж. Узакбай Пиржанов повестьлеринде стильлик изленислер. Қарақалпақ университети газетасы. № 13(451) июль. 2022-жыл.
 6. Пиржанов У. «Саўатсызлығымыздың себеби неде?». «Еркин Қарақалпақстан», 8-октябрь, 2020. № 117, (20515).
 7. Алламбергенов К. «Ақ тал астындағы ақшам» әндийшелери, ямаса кара сөзге қанат қомлатқан жазыушы. Әмиўдәрья. № 3. 2022.
 8. Султанов А. «Узакбай Пиржановтың пикирлеў дүньясы». Әмиўдәрья. № 3. 2022.
 9. Пиржанов У. «Ағыс». Гүрринлер топламы. «Қарақалпақстан». – Нөкис: 1981.
 10. Пиржанов У. «Карда қалған излер». Повестьлер. Н-«Қарақалпақстан». 1984.
- Пиржанов У. «Апрельдің соңғы ақшамы». Повестьлер. – Н.: Қарақалпақстан – 1987.

